

**APROXIMACIÓN CONTRASTIVA AO FUNCIONAMENTO DOS
MARCADORES DISCURSIVOS *OLLA*, *OLHA* E *MIRA*
EN GALEGO, PORTUGUÉS E ESPAÑOL¹**

Soraya domínguez Portela (IES Ribeira de Louro)
sorayadopor@gmail.com

RESUMO

Neste traballo preséntase unha descrición do funcionamento dos marcadores discursivos (MD) *olla / olha* en galego e portugués e *mira* en galego e español. Polo tanto, este é un traballo encadrado na liña de investigación da análise do discurso, combinada coa lingüística contrastiva. Nestas páxinas trátanse de maneira principal a cuestión de por que certas formas dos verbos de percepción adoitan desenvolver unha función discursiva, o funcionamento e os valores dos MD *olla / olha* e *mira* nun corpus exemplos das tres linguas, e mais os contrastes existentes entre elas. De maneira máis específica, analizaranse as diferenzas entre *olla* e *mira* en galego e as súas causas.

Palabras clave:

Contacto de linguas. Marcador discursivo. Verbos de percepción.

ABSTRACT

It is presented a description of the discursive scoreboards operational process (MD) *olla/olha* in Galician and Portuguese, and *mira* in Galician and Spanish. Therefore, this work is placed in the research line of the speech analysis, combined with contrastive linguistics. In these pages is mainly treated the question why certain perception verb forms use to develop a discursive function, the operational process and the values of MD *olla/olha* and *mira*, all that situated in an exemplified corpus of three languages, and even more the existing contrasts among them. In a more specific way, the differences between Galician *olla* and *mira* and its causes are going to be analyzed.

Keywords

Contact languages. Discursive scoreboard. Perception verbs.

1. *Dos verbos de percepción sensorial ós MD conversacionais*

Os marcadores discursivos (dende agora MD) non se definen como unha nova categoría gramatical. Son palabras ou xiros frácticos de moi diversa orixe que en determinados contextos pasan a funcionar como partículas discursivas e perden as propiedades que lle son propias á categoría da que derivan. Estes elementos teñen a súa orixe en adverbios,

---

¹ Este artigo é parte do texto tamén publicado en: *Cadernos de Lingua*, 30-31 (2008-2009), 27-73. <http://publicacionsperiodicas.academia.gal/index.php/Cadernos/article/view/34/40>.

conxuncións, verbos, etc.

Para moitos MD o punto de partida é un lexema verbal, singularmente se describe unha percepción sensorial de natureza visual ou auditiva. O salto funcional (verbo > MD) xustifícase polo significado de partida destas unidades, cun posterior proceso progresivo de desgaste semántico. Os verbos sensoriais do tipo *oír* ou *ollar*, en primeiro lugar, describen a acción de percibir algo ou alguén co oído ou coa vista outro algo ou alguén; nun segundo nivel, o/a emisor/a procuran que o/a receptor/a oia ou vexa algo ou alguén; e, por último, xa non é preciso que se faga referencia a esas accións, senón que o único que se busca é captar a atención do que está a interrelacionar co que emite a mensaxe. Isto é, a finalidade do emisor é chamar a atención do receptor sobre un asunto ou feito, sen que haxa unha visión ou audición dun feito concreto. En definitiva, alteran o seu punto de referencia do campo físico (visual ou auditivo) para o da acción mental, ó contextualizar situacións subxectivas, derivando deste un sentido pragmático centrado no texto do falante.

Polo tanto, enténdese que este sexa un dos recursos máis rendibles para a creación de MD dirixidos cara ó receptor.

Ademais, ó compartiren orixe gramatical e semántica (verbos de percepción sensorial), enténdese que, fóra de manter as características propias para o conxunto de MD, xurdan outros puntos comúns singulares a este subtipo. Estas pódense reducir a dous (Gallardo Paúls e Marín Jordà, 2005, 60): derivan de formas imperativas ou relacionadas co imperativo e teñen un carácter connotativo básico que os vencella co receptor. O feito de que estes MD sexan elementos cos que se interactúa co oínte do acto comunicativo xustifica que se clasifiquen como MD conversacionais.

Ó igual que non existe unha definición pechada de MD, tampouco hai unha clasificación única dos seus subtipos. As funcións destes elementos son de moi variada natureza: poden enfatizar a información, xerarquizala, organizala... Os aspectos que se poden considerar para a súa clasificación son moi numerosos, pero aínda así algunhas etiquetas van triunfando ó seren recorrentes nos diferentes estudos sobre estas partículas.

Unha delas é o de MD conversacional para o que funciona a nivel da conversación. Son elementos que organizan a fala en quendas e pasan a caracterizar o acto comunicativo como un modelo simétrico – cando

ambos interlocutores teñen o mesmo dereito non só de tomar a palabra, senón tamén de escoller o tópico discursivo, direccionándoo de acordo co tempo de participación – ou asimétrico. Isto é, o uso dos MMDD conversacionais restrínxense a este tipo de discurso, sexa convencional ou un simple recurso do código escrito para facer partícipe o receptor do proceso comunicativo, aínda que non teña posibilidades reais de actuar no suposto diálogo.

2. *Mira e olla, en galego, portugués e español*

Mira e *olla* son dous MD derivados de verbos de percepción visual cunha distribución diferente nas tres linguas peninsulares consideradas neste traballo. Mentres no idioma portugués só *olla* se desenvolve como unha figura do discursivo, para o español esta non é unha opción, senón que con este papel aparece exclusivamente *mira*. Pola contra, o galego sitúase como ponte entre os dous idiomas veciños: as dúas partículas son MD galegos, aínda que non teñen a mesma importancia de uso. *Mira* é máis recorrente có seu compañeiro.

Para observar o comportamento e os valores que lle engaden estes elementos ó texto, temos en conta dous tipos de fontes: corpus de rexistros reais e bibliografía centrada nestas partículas.

Na lingua española o funcionamento de *mira* está amplamente estudado, polo que nos faremos eco dos resultados de diferentes publicacións sobre o tema, destacando os artigos de Martín Zorraquino e Portolés (1999) ou Gallardo Paúls e Marín Jordà (2005).

Para o portugués entran en xogo os dous tipos de vías: a bibliográfica, con traballos como o de Rost (2005), e tamén a de corpus. Neste caso elaboramos unha base de datos extraída do *Corpus Lingüístico da Universidade de Lisboa*; esta base de datos está formada, á súa vez, por diferentes corpora. Para o tratamento de *olla*, un MD conversacional, tomamos en consideración exclusivamente o *Corpus de Português Oral*, xa que nos interesaban os discursos conversacionais onde os dous interlocutores estivesen presentes e, polo tanto, onde este tipo de partículas de interacción entre eles son máis comúns. O *Corpus de Português Oral* está configurado a partir de conversas recollidas na obra *Português Fundamental* de María Fernanda Bacelar do Nascimento (1987) elaborada para o proxecto *Português Fundamental*. De aquí extraemos un total de 67 rexistros onde *olla* perde o seu rol

verbal e funciona como un MD.

No caso do galego, a investigación circunscríbese exclusivamente a un traballo de corpus. Este tipo de partículas na lingua galega comezaron a ser estudadas na última década e fíxose ese tratamento ou dende unha perspectiva moi xeralista (Freixeiro Mato 2005) ou circunscríbíndose a un número restrinxido de marcadores entre os que non se inclúe *mira* (Domínguez Portela 2006). A fonte para a elaboración do noso corpus é o *Tesouro Informático da Lingua Galega* (TILG) formado por máis de 11 millóns de rexistros de palabras que se engloban nun total de 90 mil lemas extraídos de 1500 fontes, creado polo Instituto da Lingua Galega. De aquí, atendendo só obras datadas a partir de 1970 - para procurar o maior equilibrio posible coas épocas de estudo contemporáneas das fontes portuguesas e españolas-, obtivemos un total de 143 rexistros en que *olla* é usado como un MD e 2011 de *mira*.

Na busca dunha definición do funcionamento destes dous MD, delimitamos unha serie de aspectos que xurdiron como fundamentais para esta finalidade: o estilo de lingua, a súa posición dentro da oración, a súa colocación dentro da liña entoativa do discurso, o seu valor dentro da oración ou do discurso e a súa incapacidade de ser negado.

Moitos destes aspectos axudarannos a determinar se estamos ante partículas cun funcionamento totalmente discursivo, ou se aínda son elementos en proceso de cambio gramatical ó preservar parte do funcionamento propio ó seu pasado verbal.

3. *Olha e olla*

3.1. *Estilo de lingua*

Tanto en portugués coma en galego, defínese como un MD conversacional por axudar a entender como ocorre o diálogo. Mais non é común en todo tipo de conversas, senón que recollemos un condicionante constante nos dous idiomas: o estilo de lingua coloquial. En portugués, dos 67 rexistros totais do corpus de estudo, só 1 se podería adscribir a un estilo de lingua formal e no galego, só 5 rexistros dos 143 totais.

Como é um povo e como é necessariamente uma política, não é. A. Pois, e olha, por exemplo em relação ao papel fundamental que a televisão tem nos meios sociais. (BACELAR DO NASCIMENTO, 1987, p. 306)

Luar frío cobra noite son en todo augas femias; olla que a metalurxia é sustento do mundo. (MÉNDEZ FERRÍN, 1994, p. 33)

O léxico, o tema tratado e o posicionamento do emisor a respecto do receptor situáannos nun ámbito formal, pero é xustamente o MD *olla* o que suaviza a formalidade da intervención. Polo tanto, *olla*, nas dúas linguas, adscribítese ó grupo dos MD conversacionais propios da coloquialidade.

3.2. Valores do MD

No plano do significado, a escolla deste MD responde á necesidade de captar a atención, basicamente en dous niveis: sobre o receptor ou sobre a información. Á súa vez, en cada un deles *olla* / *olha* adquire diversos subvalores.

Cando a finalidade de *olla* / *olha* é conseguir a atención do receptor, xorde porque se quere asegurar a comprensión exitosa da mensaxe. Nestes casos o emisor vai:

– comezar unha nova intervención orixinal para informar sobre algo que considera relevante. É bastante habitual que o introducido sexa unha pregunta, advertencia, consello ou aviso.

Olla, cretino Amado: rematou a Asamblea. (MÉNDEZ FERRÍN, 1980, p. 28)

Olha: rapazes, sabe por onde se nota? Pelo peito! (BACELAR DO NASCIMENTO, 1987, p. 92)

– responder unha pregunta dun outro:

¿Que por qué falo deste xeito (...)? Pois olla, fun a Madrí (...). (BARXA IGLESIAS, 1984, p. 11)

O que é que tu fizeste? X: Olha, fomos ‘a... sabes quem é o NP? A: Sim. X: Fomos à... temos ido agora à praia. (BACELAR DO NASCIMENTO, 1987, p. 102)

– ou buscar unha actuación consecutiva no receptor, xa que domina a función apelativa no discurso:

¡Non, co fol non que espallas a borralla... olla como espallas a cinza que voa emporcallando todo! (DÍAZ FERNÁNDEZ, 1985, p. 87)

Olha, espera lá, olha agora vai comezar a feiteiceira. (BACELAR DO NASCIMENTO, 1987, p. 138)

Polo tanto, a súa función neste nivel achégase moito á dos organizadores do discurso, ou sexa, non só modaliza o que se di, senón que tamén o xerarquiza dentro da conversa.

Por outra banda, cando o focado é a información, a chamada de atención é sobre o dato en si mesmo. Pódese querer destacar por diferentes razóns, para:

- reafirmar a intensidade, grao ou importancia da mensaxe que se acaba de dar:

Olla o bonito que es. (LEDO ANDIÓN, 1985, p. 95)

O meu menino, olha, desde que almocei ainda não o vi mais. (BACELAR DO NASCIMENTO, 1987, p. 244)

- transmitir a estupefacción ou sorpresa – negativa ou positiva, segundo o contexto – que produce unha información no receptor:

Olla o que di este télex. (Cid Cabido, 1988, 125)

Mesmo os sonsinhos, sempre vão fazendo das suas, olha... B: Até andam com divorciadas... (BACELAR DO NASCIMENTO, 1987, p. 103)

- descargar de dramatismo ou suavizar a incomodidade que pode producirlle o que se vai dicir ó emisor e/ou ó receptor, por a nova información se opor á opinión do outro ou por non ser esperable:

Olla, non sei. O Xacinto di que non fixeron ningún mal. (RODRÍGUEZ TRONCOSO, 1996, p. 57)

C: Vamos, vamos embora! X: Pois, vê lá, tu é que sabes. Olha, eu não, não forço porque sei, eu sei que é (BACELAR DO NASCIMENTO, 1987, p. 305)

- focalizar a información por ser o dato final, a conclusión dunha exposición

Olla: tes razón cando dis que eu soio nascín pra traballar. (CATOIRA, 1977, p. 51)

O amigo NP arregalou-se-lhe logo o olho, e estas duas coitaditas de perna fina, olha, foram logo desprazadas. (BACELAR DO NASCIMENTO, 1987, p. 103)

- ou destacar a explicación ou argumentación para guiar a comprensión do receptor, xa que o emisor considera que o exposto non queda claro

¿Non se louvaban de portarme e seren meus parentes? E olla que a min pouco me estraña que non quixesen escoitar o que ti lles pedías. (CABANA, 1996, p. 163)

Como é um povo e como é necessariamente uma política, não é. A: Pois, e olha, (...), praticamente digamos como meio de televisão é o único. (BACELAR DO NASCIMENTO, 1987, p. 306)

Con estas dúas últimas finalidades – introducir unha conclusión ou unha explicación – retoma novamente a súa función de organizador do discurso, xa que xerarquiza a importancia ou regula a orde dos elementos discursivos.

No referente á predisposición desta partícula en adquirir cada un destes valores e subvalores segundo a lingua, observamos un funcionamento, a grandes trazos, común. En primeiro lugar, tanto no galego coma no portugués, *olla/olha* ten as mesmas posibilidades de ser usado para facer unha chamada de atención sobre o receptor coma sobre a información.

Valor	subvalor	portugués	galego
chamada de atención sobre o receptor	total	45%	49,5%
	informar	10,5%	18%
	resposta	1,5%	3%
	preguntar	4,5%	0,5%
	advertir	21%	18%
	apelativo	7,5%	10%
chamada de atención sobre a información	total	55%	50,5%
	intensidade ou énfase	25%	24,5%
	estupefacción	3%	16%
	suavizar	6%	1,5%
	conclusión	10,5%	7%
	explicación	10,5%	1,5%

Ademais, dentro de cada grupo de sentidos, destacan os mesmos no galego ca na lingua lusa. Pola contra, encóntranse diferenzas na predisposición que cada idioma rexe a respecto dos restantes subvalores secundarios que pode adquirir este MD. Deste modo, *olla* como marcador de sorpresa é máis habitual na lingua galega ca na veciña, mentres que na lusa recórrese en máis casos a *olha* para focalizar a explicación que se vai introducir. Son, sempre, diverxencias porcentuais en valores non nucleares desta partícula.

3.3. Posición no discurso

Outro punto compartido encóntrase na posición que ocupa o MD na oración. A situación maioritaria é a inicial: nun total do 76% do

corpus portugués e nun 80% do galego.

Cando non se coloca neste lugar, encontramos tres situacións diferentes:

• *precédese por un elemento externo:*

A maioría dos casos en que *olha*, en portugués, e *olla*, en galego, non ocupa a posición inicial na oración débese a que este lugar é cuberto por outro elemento alleo á sintaxe da estrutura, é dicir, antepónse un segundo elemento externo que concorre con este MD por situarse no mesmo lugar na construción. Antecedem a este MD ou un nexo coordinante (9% dos rexistros portugueses e o 8% dos galegos), outro MD (6% e 7%, respectivamente) ou un Vocativo (3% en portugués e un 1% en galego):

Sei que non o es, se o queres así. Pois non faltaría máis. Pero olla qué ocasión tan boa para buscar un cambio de situación. (MARTÍNEZ OCA, 1983, p. 189)

É interessante a participação de bons orquestradores na canção portuguesa. A: Mas olha, não achas por exemplo que a canção portuguesa é ainda, quer dizer, ainda é muito incipiente. (BACELAR DO NASCIMENTO, 1987, p. 276)

O sabor do cornecelo ten as roxas nos seus labios: pois olla que o cornecelo precúra-no os boticarios. (LORENZO FERNÁNDEZ, 1973, p. 124)

Olha, espera lá, olha agora vai começar a feiticeira. (BACELAR DO NASCIMENTO, 1987, p. 138)

Palomiña encantadora, olla que son cazador. (LORENZO FERNÁNDEZ, 1973, p. 128)

Mana, olha, sabes, que afinal a moreia que eu comprei não prestava para nada. (BACELAR DO NASCIMENTO, 1987, p. 131)

• *precédese por un complemento oracional*

En menor medida pode posporse a complementos da oración que o MD está a modalizar. Son casos moi minoritarios (o 6% do corpus portugués e o 2,5% do galego) e responden sempre a unha mesma finalidade comunicativa: realizar unha focalización do dato, sexa o xa dito (cando se pospón ó suxeito ou ó verbo) ou sexa o que se vai dicir (ó se pospor á indicación temporal ou locativa):

E morreram, morreram, morreram, e os ciganos, coitados, pronto, olha, morreram. (BACELAR DO NASCIMENTO, 1987, p. 279)

Pastorciños e magos de gran sabencia achéganse olla á túa beira! (CAO MARTÍNEZ, 1983, p. 158)

No día seguinte, olha, tudo o que la pôs, foi tudo! (BACELAR DO NASCIMENTO, 1987, p. 270)

Diante túa, olla, un grande cadro de mandos (Méndez Ferrín, 1986, p. 116)

• *conclúe a oración*

Só na lingua galega se rexistrou unha última opción, tamén moi minoritaria, pois representa o 1,5% do total do corpus: a posición final. Pero, nestes casos, este elemento non funciona só, senón que se inclúe nun MD composto, que toma a forma de unidade frástica, aínda que fosilizada, independente. Á súa vez, o primeiro elemento desta unidade discursiva é *olla*.

Xa quedaba tranquilo, olla ti que cousa. (EIRÉ, 2000, p. 69)

Polo tanto, o que semellaba unha diverxencia de funcionamento non é tal, xa que o que se sitúa no último lugar da estrutura é un MD oracional, no que *olla* ocupa a posición inicial, antecedendo incluso o suxeito.

4. *Mira*

Como indicamos no inicio do traballo, *mira* utilízase como MD nas linguas galega e española, mentres que para o portugués só existe como forma verbal ou como substantivo. A diferente distribución idiomática non significará necesariamente unha discordancia no funcionamento entre *olha / olla* e *mira*, senón que, polo contrario, os puntos comúns serán os máis.

A respecto do estilo de lingua, *mira* aparece no corpus galego como un MD propio da coloquialidade. De 2011 rexistros só 7 se poden adscribir á formalidade por cuestións léxicas e temáticas, aínda que, ó igual có visto para *olla/olha*, neste caso é o MD *mira* o que introduce un matiz de coloquialidade na conversa ó carretar a escolla dunha P2 para referirse ó receptor/a, indicativo de proximidade.

Todos eses que estaban en organizacións distintas ó Partido acabaron por ingresar nel e ata a ocupar postos de responsabilidade. Mira, o rector da Universidade daquela época era un home (...). (ALONSO, 2001, p. 12)

En español, *mira* é definido como unha partícula conversacional,

pero non é habitual que se concretice o estilo de lingua que lle é propio. A única referencia que atopamos foi no traballo de Pons Bordería (1999). O autor analiza este elemento en ocorrencias coloquiais, polo que podemos concluír que o define como unha partícula prototípica deste estilo.

Y le dije oye mira que ha venido un chico a dejar tu bolso que te lo has dejado en el coche. (PONS, 1998, p. 222)

Un segundo punto compartido no funcionamento entre *mira* e *olla* / *olha* é a súa incapacidade para aparecer como unha construción negativa. Nos tres idiomas non é posible negar estes MD.

Tamén coinciden na súa posición fundamental inicial dentro da estrutura oracional que modalizan. Na lingua galega, *olla* e *mira* teñen unha distribución moi parella no que se refire ás súas posibilidades de colocación dentro do discurso. *Mira* ou é a primeira palabra (nun 72% dos rexistros do corpus)

¿Cómo che farei entender o que pasa? ...Mira: os pais de Manoliño deben moitos cartos... (MOURE MARÍÑO, 1971, p. 35)

ou este lugar é cuberto por outro elemento externo co que concorre nesa posición.

O amo dixolle: Pois mira: primeiro, nunca vaias polos atallos (Alumnos seminario de santa catalina de mondoñedo, 1999, p. 74)

¿De onde é? De Cantador de Enriba, Vaia, mira ti, non se lle nota nada o acento da rexión (TORRES, 1971, p. 173)

Manolo, mira, hoxe pola mañá safume unha rabañada de doce xabaríns (Alumnos Seminario de santa Catalina de Mondoñedo, 1999, p. 66)

Xuntando esas dúas posibilidades sumamos o 95,5% do corpus. O restante 4,5% repártese en dous contextos que tamén eran minoritarios para *olla* / *olha*: a posposición a elementos da oración modalizada polo MD ou a posición final no discurso (posibilidade allea para a lingua lusa).

A tipoloxía de complementos oracionais que pode anteporse a *mira* diversifícase a respecto do recollido para *olla* / *olha*, o que se pode xustificar polo tamaño dos corpora (moito maior para *mira*). Pero, de todos os xeitos, os elementos máis recorrentes que presentan esta capacidade son os mesmos que adiantaban a *olla*: por un lado, complementos satélites (con indicación temporal ou de condición amosándose como as máis repetidas), que se illan da información que se

vai focalizar a través de *mira*;

E hoxe, mira, do máis inda vou indo, pero das pernas nada. (REGUEIRA FERNÁNDEZ, 1989, p. 94)

e, polo outro, elementos nucleares (suxeito e verbo) que, ó seren separados da unidade oracional e romper coa liña entoativa habitual, son eles os elementos destacados.

Pois seica tiña dereito a ela, mira ti, por se ter chamuscado un pouco alá atrás nun accidente de tráfico (RIBEIRO LOUREIRO, 1989, p. 49)

Resta, finalmente, unha última opción no repertorio de posicións de *mira* na lingua galega. Tal e como *olla* neste idioma, cando *mira* segue a información que se quere focalizar e ocupa o último lugar da construción, aparece normalmente combinado con outros elementos ou configurando unha estrutura frástica illada, na que el é o primeiro elemento.

Tanta gracia que, iso: non habería de parar de rir ata mañá. Ti mira. (REI BALLESTEROS, 1992, p. 286)

Pero, a diferenza de *olla*, cubrindo esta posición pode aparecer el só como MD. É unha posibilidade moi reducida para o MD, o que explica que o seu valor focalizador se intensifique.

¡É que che levaba máis de dez mil pesos, mira! (REGUEIRA FERNÁNDEZ, 1989, p. 39)

En español, Gallardo Paúls et al. (2005, p. 62) indican que “el carácter parentético (...) hace que los marcadores discursivos [entre os que está *mira*] se sitúen en la periferia de la oración, generalmente al comienzo, si bien también hemos encontrado algunos casos de posición final”. Por conseguinte, marcan como esperable a posición inicial para este MD (véxanse os exemplos xa dados) e recoñecen a posibilidade de que peche a estrutura oracional como moito menos habitual.

Yo, ni lo he cogío, mira (PONS, 1998, p. 220)

A respecto do valor comunicativo deste MD, *mira* na lingua galega, en trazos xerais, conta coa mesma utilidade comunicativa ca *olla*, tanto no portugués coma no galego: presenta dúas funcións fundamentais (captar a atención, sexa do receptor, sexa sobre a información), as cales, á súa vez, inclúen as mesmas subfuncións como dominantes. Do mesmo xeito ca *olha/olla*, a importancia dos dous grandes macrosentidos de *mira* é moi similar.

Valor	subvalor	galego
chamada de atención sobre o receptor	total	48%
	informar	14,5%
	resposta	11%
	apelativo	5,5%
	preguntar	1%
	advertir	16%
chamada de atención sobre a información	total	52%
	Intensidade ou énfase	26,9%
	estupefacción	16%
	suavizar	0,1%
	conclusión	4%
	explicación	5%

Cando se procura captar a atención do receptor é porque se vai introducir unha advertencia ou sinxelamente informalo sobre un aspecto.

– ¿Vedes alguén? – Non, seguíde – Mira que avisedes, poñen multa de quinientas pesetas. (TORRES, 1971, p. 106)

E, por outro lado, a focalización da información procura na gran maioría das estruturas intensificar a calidade, importancia ou interese do dato introducido.

Mira que hai xente pesada, machuca que machuca co tema. (TORRES, 1971, 23)

En galego, tanto con *olla* coma con *mira*, o seguinte valor máis empregado é marcar o dato como un feito sorprendente ou que causa estupefacción.

Pero mira, eu cando lle (ó meu irmán) vin o paraguas, no baile, co paraguas, no baile, co paraguas colgado por atrás, mira, aquilo, aquilo, aquel... (REGUEIRA FERNÁNDEZ, 1989, p. 31)

Unha vez que nos afastamos dos sentidos dominantes, diverxen lixeiramente as porcentaxes de uso dos outros sentidos que poden adquirir os referidos MD na lingua galega, pero non a distribución na escala de predisposición de cada un deles, polo tanto, no que respecta á funcionalidade comunicativa, *olla* e *mira* son partículas equivalentes no idioma galaico.

Por outro lado, no conxunto dos traballos consultados encontrámonos con que a terminoloxía utilizada para describir os valores de *mira* en español é moi diversa. Aínda sendo así, a través dos exemplos e das definicións destas etiquetas podemos establecer certos paralelismos coas que utilizamos para a nosa análise. Seguindo as propostas de Pons (1998), Gallardo e Marín (2005) e Galué (2002), defínese o funcionamento focalizador desta partícula en dúas direccións: ou capta a atención do receptor, un valor especialmente focalizado por Pons (1998, p. 217)

Pues mira que tomar el baño en tu piscina, eso también tiene, eso es boniquet. (PONS, 1998, p. 217)

ou repercute na intensidade da información, ó indicar “un cambio en la evolución del discurso” (GALLARDO PAÚLS, 2005, p. 66); no traballo de Gallardo Paúls (2005, p. 78) estes valores en *mira* ocupan ó redor do 66% do seu corpus.

Mira, ehh, yo, no tengo tardes libres, eh? (GALLARDO PAÚLS, 2005, p. 63)

Pero a diferenza do visto para *olla*, tanto en galego coma en portugués, e para *mira* en galego, neste MD en español o máis recorrente non é o seu uso como un elemento focalizador, senón como unha estratexia organizadora do discurso. Emprégase para introducir as quendas de fala, para comezar, mudar ou pechar un tema ou para pasar a tratar un subtema. Deste modo, mentres nas outras linguas predomina o uso de *olla* ou *mira* como estratexia intensificadora, en español este sentido de *mira* semella de menor peso fronte á función de organizador do discurso.

O comportamento na liña entoativa tamén é útil para opor o funcionamento en galego e en castelán de *mira*. En español, Pons Bordería apunta que “desde el punto de vista entonativo, estas formas no suelen estar integradas en la línea melódica del enunciado en el que se insertan” (1998, p. 218); polo tanto, o habitual é que apareza illado da estrutura.

Es que, mira, ¿qué grupo de música es? (PONS, 1998, p. 224)

Deste modo, o funcionamento de *mira* en español e de *olha* en portugués son máis próximos, porque para estes dous idiomas a situación prototípica é a illada, mentres que no galego – para os dous MD – o illamento da partícula vai depender en grande medida das súas combinatorias.

5. Conclusión

A finalidade deste traballo era facer unha análise de dous MD cunha mesma orixe (derivan de verbos de percepción visual) en tres linguas contiguas e membros dunha mesma familia (galego, portugués e español). A análise ten como obxecto a busca de puntos comúns e discordancias entre as catro formas, fundamentalmente para tentar xustificar a diferenza de uso entre *olla* e *mira* no mesmo código, é dicir, en galego.

Estes MD, indistintamente da lingua en consideración, comparten trazos definitorios do seu funcionamento: son ferramentas do discurso dialogado con interacción entre os participantes, propias do estilo coloquial e cumpren particularidades definitorias da categoría MD, como non poderen negarse.

Por outro lado, os aspectos que afastan o funcionamento de *olla* ou *mira* entre o galego e a outra lingua en que o respectivo MD é utilizado son xustamente características compartidas polas dúas partículas na lingua galaica. En conclusión, o comportamento destes catro MD ten moitos puntos comúns, pero o de *mira* e *olla* en galego é practicamente idéntico. Por conseguinte, entramos agora no segundo obxectivo deste traballo: a busca dunha xustificación que explica a diferenza de uso que se rexistra entre estes dous MD no idioma galego.

Se o funcionamento de *mira* e *olla* é moi similar, a escolla preferente na lingua galega do primeiro fronte ó segundo non se pode deber a razóns puramente lingüísticas. Haberá que buscar a explicación noutro nivel, e nós encontrámolo no plano sociolingüístico.

Son numerosos os exemplos de pares máis ou menos sinónimos galegos, dos que un dos membros se viu promocionado, entre outras razóns, por coincidir cunha forma española.

A lingua é o lugar onde os individuos se representan e constitúen o mundo. Así se explica que nunha situación de conflito lingüístico actual e dunha anterior diglosia alongada no marco temporal a comunidade de falantes tentase, se non asimilar todos os parámetros que estaban vencellados cun status superior, polo menos achegarse o máis posible a eles; ou sexa, a nivel lingüístico, se non se pasa a falar castelán, cando menos promover as formas coincidentes coas deste idioma en detrimento das diferenzas. Este é o criterio básico que xustifica o éxito de *mira* fronte a *olla* no galego.

CORPUS UTILIZADOS

Corpus do Português Oral: <http://www.clul.ul.pt>

Tesouro Informático da Língua Galega (TILG): <http://www4.usc.es/TILG/A> Fuliada 11, 12/04/1888. (véxase as referencias bibliográficas das obras neste corpus)

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS

DOMÍNGUEZ PORTELA, Soraya. *Pois*: dende a conxunción ó marcador discursivo. *Cadernos de Língua* 28, p. 145-73, 2006.

FREIXEIRO MATO, Xosé Ramón. *Os marcadores discursivos: conectores cotraargumentativos no galego escrito*. A Coruña: Universidade da Coruña, 2005.

GALLARDO-PAÚLS, Beatriz; MARÍN JORDÀ, María-Josep. Marcadores discursivos procedentes de verbos perceptivos en el discurso afásico. *Revista de Investigación Lingüística* 8, p. 53-94, 2005.

GALUÉ, Dexy. Marcadores conversacionales: un análisis pragmático. *Boletín de Lingüística*, 18. Caracas: Universidad Central de Venezuela, 2002. p. 27-48

MARTÍN ZORRAQUINO, María Antonia; José Portolés Lázaro. Los marcadores del discurso. *Gramática descriptiva de la lengua española*, v. 3. Madrid: Real Academia Española / Espasa Calpe, p. 4051-213.

PONS BORDERÍA, Salvador. Oye y mira o los límites de la conexión. En: ZORRAQUINO, María Antonia Martín. *Los marcadores del discurso: Teoría y análisis*. Madrid: Arco, 1998. p. 213-28

ROST, Cláudia Andrea. Mapeamento dos contextos de actuação de *olha* e *veja*. *Abordagens funcionais da língua: temas de pesquisa*. Trindade: Universidade Federal de Santa Catarina, 2005.